

Чепелюк Г. М.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи
Черкаського інституту банківської справи
Університету банківської справи НБУ (м. Київ)

АУДИТ ЯКОСТІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БАНКУ

Пріоритетним завданням аудиту є виявлення ризиків, на які наражається банк. Оскільки банківська діяльність є особливо чутливою до втрати грошей та репутації, то ризики мають оцінюватися адекватно до вагомості цих категорій. Ресурси, що виділяються для аудиту, необхідно спрямовувати у сфери, яким притаманні найвищі ризики. Ризики можна розглядати як взаємопов'язані чинники. У відповідності до цього аудитор складає попереднє судження про рівень того чи іншого ризику. Компоненти загального ризику оцінюються на стадії розробки стратегії аудиту, а індивідуального — під час планування аудиту конкретного підрозділу чи операцій банку. Вимір ризику — складний процес, при якому, як правило, використовується значна кількість суб'єктивних оцінок. Так, для оцінки ризиків можливо використовувати загальні підходи.

Кожен чинник необхідно зважувати відповідно до його значимості та впливу на результати діяльності банку. Правильне присвоєння коефіцієнта значимості впливає на загальний результат при оцінці ризику і, відповідно, при визначенні пріоритетів аудиту банку.

Наступний етап — визначення фактичного значення ризику за шкалою розробленою експертами. Шкала може визначатися значенням до одиниці або від одиниці до значення, прийнятого за максимальне. Отримана за шкалою оцінка перемножується на коефіцієнт значимості за кожним напрямком діяльності банку та його структурних підрозділів, після чого результати додаються. Отриманий результат є оцінкою ризиків, притаманних операції чи діяльності структурного підрозділу кредитної установи. Порівняння оцінок для різних систем надасть аудиторам можливість ефективно використовувати власні ресурси (матеріальні та людські). Системи, які мають найвищий показник ризику повинні бути об'єктом підвищеної уваги як аудиту, так і менеджменту банку.

Втрата грошей та репутації належать до ризиків високого ступеня та може відбутися за певних обставин. Ці обставини фор-

мують рівень вторинних ризиків, на які аудиторам необхідно звернути особливу увагу. До вторинних ризиків відносимо: обман, помилку, розкрадання, помилкове рішення, неадекватне стратегічне планування, порушення закону, втрату інформації, втрату нерухомості, неплатоспроможність контрагента, недостатня поінформованість правління, неефективне забезпечення комп'ютерних систем, комп'ютерні віруси тощо. Важливість кожного виду вторинного ризику залежить від системи, у якій він проявився.

Саме тому аудит ризиків та складових корпоративного управління в банку необхідно розглядати в комплексі як оцінку ефективності виконання керівними органами банку своїх функцій. Важливою умовою підвищення ефективності системи корпоративного управління, захисту прав акціонерів, інвесторів, кредиторів і вкладників виступає внутрішній аудит.

Управління загальними та індивідуальними ризиками здійснюється посередництвом виконання функцій комітетами та підрозділами системи корпоративного управління в банку.

Вимоги щодо управління ризиками та організації відповідної системи корпоративного управління в банку регламентуються Законом України «Про банки і банківську діяльність», Методичними рекомендаціями щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, Методичними рекомендаціями щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України.

Ризик-менеджмент визначається як система управління ризиками, що включає в себе стратегію й тактику управління та спрямована на досягнення основних бізнес-цілей банку. Ефективний ризик-менеджмент включає: систему управління; систему ідентифікації та вимірювання; систему супроводження (моніторингу та контролю).

Принципова структура управління ризик-менеджменту банку передбачає участь наглядової ради, правління, профільних комітетів та спеціалізованих підрозділів з управління ризиками. Організаційну структуру визначають культура організації, розмір і складність відповідних бізнес-операцій, види ризику, що приймаються, та суттєвість можливих негативних наслідків.

Досвід аудиторських перевірок свідчить, що у різних банках практична реалізація методів управління ризиками може відрізнятися. Виходячи із кращої світової та вітчизняної практики організації процесу ризик-менеджменту, додатково рекомендується:

— залучати до процесу розроблення внутрішньобанківської нормативної бази щодо управління ризиками та розроблення методик кількісної і якісної оцінки відповідних висококваліфікованих працівників підрозділу з ризик-менеджменту, а також зовнішніх експертів;

— залучати до процесу розроблення процедур та заходів контролю та моніторингу процесу управління ризиками як консультантів, висококваліфікованих працівників підрозділу внутрішнього аудиту банку, а також зовнішніх експертів;

— сформувати план на випадок кризових обставин у формі збірника рекомендацій та забезпечити наявність цього збірника у відповідних працівників банку, у тому числі своєчасну заміну старих його варіантів на нові;

— забезпечити постійне підвищення кваліфікації керівного складу та працівників банку щодо ризик-менеджменту.

Таким чином, предметом аудиту якості корпоративного управління ризиками кредитних установ виступає оцінка проведених банком операцій з точки зору їх правильності, ефективності та адекватності економічним умовам. Предметом уваги зовнішніх аудиторів мають бути також заходи та сфери діяльності банку, які є вирішальними у його життєздатності та існуванні.